

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан економічного факультету
 Анатолій ДІБРОВА

“28” серпня 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації

Протокол № 1 від 14.08.2024 р.

Завідувачка кафедри

 Валентина КУЛЬТЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Міжнародна економіка»

 Олена КІРЕЙЦЕВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма «Міжнародна економіка»

Економічний факультет

Розробник: професор кафедри філософії та міжнародної комунікації, доктор
філософських наук, професор, Додонова Віра Іванівна

Київ – 2024

Опис навчальної дисципліни «Філософія»

Галузь знань, спеціальність		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	051 Економіка	
Освітня програма	Міжнародна економіка	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1	-
Семестр	2	-
Лекційні заняття	30 год.	- год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	- год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	60 год.	- год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Філософія належить до циклу фундаментальних дисциплін, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної культури студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питань: хто є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати перешкоди на шляху до мети.

Вивчення дисципліни пов'язане зі знаннями інших гуманітарних дисциплін, особливо з політологією, соціологією, історією України, економічною теорією тощо.

Знання дисципліни "Філософія" є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих та технічних дисциплін.

Мета вивчення дисципліни: засвоєння студентами досягнень світової філософської думки, вдосконалення відповідно до цього культури їх мислення, формування самосвідомості, світоглядних орієнтацій, опанування загально-методологічним компонентом пізнавальної діяльності.

Завдання вивчення дисципліни: вивчення історії філософії та її органічної складової – історії української філософії, сприяння гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ у цілому і ставлення людини до нього; вивчення комплексу принципів пізнання та загальних методів пізнавальної діяльності; розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, уміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням завдань економічної теорії і практики. Цьому підпорядковане вивчення наступних розділів: "Вступ до філософії", "Історичні типи філософії", "Онтологія", "Гносеологія", "Соціальна філософія".

Предметом курсу є світ загалом у його найбільш загальних закономірностях з позицій відносин «людина – світ».

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільства та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів і колективу.

ПРН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

2. Програма та структура навчальної дисципліни «Філософія» для:

– повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;

	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	сп		ого	л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Історія світової філософії														
Тема 1. Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві.		8	2	2			4							
Тема 2. Філософія Давнього світу. Антична філософія.		8	2	2			4							
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження		8	2	2			4							
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва		8	2	2			4							

Тема 5. Німецька класична філософія	8	2	2		4						
Тема 6. Сучасні філософські течії.	8	2	2		4						
Тема 7. Філософська думка України.	8	2	2		4						
Разом за змістовим модулем 1	56	14	14		28						
Змістовий модуль 2. Онтологія. Гносеологія											
Тема 8. Філософське розуміння світу. Вчення про буття	8	2	2		4						
Тема 9. Проблема свідомості в філософії.	8	2	2		4						
Тема 10. Сутність і структура пізнавального процесу.	8	2	2		4						
Тема 11. Наукове пізнання та його види.	8	2	2		4						
Разом за змістовим модулем 2	32	8	8		16						
Змістовий модуль 3. Філософська антропологія. Соціальна філософія											
Тема 12. Суспільство як соціальна система.	8	2	2		4						
Тема 13. Філософія економіки.	8	2	2		4						
Тема 14. Проблема людини в філософії.	8	2	2		4						
Тема 15. Філософія культури і цивілізації.	8	2	2		4						
Разом за змістовим модулем 3	32	8	8		16						
Усього годин	120	30	30		60						

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія, коло її проблем і роль в суспільстві.	2
2	Філософія Давнього світу. Антична філософія.	2
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
4	Філософія Нового часу та Просвітництва.	2
5.	Німецька класична філософія	2
6.	Сучасні філософські течії	2
7.	Філософська думка України	2
8	Філософське розуміння світу. Вчення про буття.	2
9.	Проблема свідомості в філософії	2
10.	Сутність і структура пізнавального процесу.	2
11.	Наукове пізнання та його види.	2
12	Суспільство як соціальна система.	2
13	Проблема людини в філософії	2

14	Філософія економіки.	2
15	Філософія культури і цивілізації.	2
	Всього	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Світогляд, свідомість, мислення, людина.	2
2	Платон "Держава", "Тимей", "Бенкет". Аристотель "Політика", "Етика до Нікомаха"	2
3	Августин. "Сповідь".	2
4	Монтень М. "Проби". Макіавеллі Н. "Державець"	2
5	Емпіризм чи раціоналізм: що важливіше для здобуття істини	2
6	Психофізична проблема філософії	2
7	Свобода, рівність, братерство: утопія чи можлива реальність	2
8	Традиційна мораль проти природної моралі просвітників: за і проти	2
9	Особливості раціонального мислення	2
10	Особливості абстрактного мислення	2
11	Сутність та походження релігії. Філософія релігії.	2
12	Філософія науки як методологія та метанаука.	2
13	Концептуалізм як обличчя сучасної філософії	2
14	Духовно-культурні зв'язки української філософії з західноєвропейською: історія та сучасність.	2
15	Концепції буття: матеріалізм-ідеалізм, об'єктивізм-суб'єктивізм, субстанціоналізм-несубстанціоналізм	2
16	Реляційна та субстанційна концепції простору і часу.	2
17	Свідомість як філософська проблема: історія та сучасність	2
18	Бертран Рассел. Людське пізнання. Його сфера та межі	2
19	М.К. Мамардашвілі. Як я розумію філософію	2
20.	Проблема розуміння в сучасній філософії	2
21.	Співвідношення наукового та ненаукового знання.	2
22.	Об'єктивність істини в філософії і науці.	2
23.	Пізнання як вид духовної діяльності і феномен культури.	2
24.	Характеристика взаємозв'язку практичної і теоретичної діяльності.	2
25.	Свобода творчості – основа формування демократичних відносин у суспільстві.	2
26.	Соціальна філософія й основні підходи до розуміння суспільства	2
27.	Зміна парадигм історичної свідомості в некласичній філософії історії.	2
28.	Індивідуальне та соціальне в людському бутті.	2
29.	Люди́нотворча сутність культури.	2
30.	Економічне та екологічне ставлення до природи. Екологічна совість.	2
	Всього	60

5. Засоби діагностики результатів навчання.

кзамен;
алік;
еферати.

6. Методи навчання

ловесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
рактичний метод (лабораторні, практичні заняття).
нші види.

7. Методи оцінювання

кзамен;

сне або письмове опитування;
 одульне тестування;
 еферати, есе;
 презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
	відмінно	зараховано
	добре	
	задовільно	
	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення.

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=276>

2. Філософія: Методичні рекомендації. Для студентів спеціальності 051«Економіка», ОП «Міжнародна економіка». Укладач: доктор філософських наук, професор Додонова В.І. К.: НУБіП України, 2024. 67 с.

10. Рекомендовані джерела інформації:

1. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». Савицька І. М. Культенко В. П., Супрун А. Г., Гейко С. М. К.: Вид. центр НУБіП України, 2019. 24 с.

2. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Посібник. К.: Академвидав, 2007.

3. Данилова Т. В., Сторожук С. В., Горбатюк Т. В. «Філософія». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України денної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». К.: «Сотр&Сору», 2020.

4. Сторожук С. В., Матвієнко І. С. Філософія: навчально-методичний посібник. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2019.

5. Філософія. Методичні вказівки для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». К.: Вид. центр НУБіП України, 2016. 24 с. Культенко В. П., Гейко С. М., Горбатюк Т. В. та ін., К.: «Сотр&Сору», 2014. 112 с.

6. Філософія: навч. посіб./ Тімченко О. П., Козій І. В., Пігош М. А., Шевчук А. В. Центр спілка споживчих т-в України, Львів. торг. екон. ун-т.- Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2022. 255с.

7. Філософія: підручник [для студ., аспір., викладачів] Людмила Рижок; М-во освіти і науки України, Львів. Нац. Ун-т ім. І. Франка, Вид. 2-ге, переро; допов., Львів.: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. 648 с.

8. Філософія: навч.-метод. Посібник. Шукалович А. М. М-во освіти і науки України, Львів. Нац. Ун-т ім. І. Франка, Львів.: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. 192 с.

9. Штанко В.І. Філософія: навч. посіб. В. І. Штанько, Г. М. Горячковська, Г. Г. Старикова; М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т радіоелектроніки. Харків ХНУРЕ, 2021. 292 с.

10. Філософія теоретичний курс: навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти/ Я. В. Шрамко та ін.; за наук. ред. Я. В. Шрамка, М-во освіти і науки України, Криворіз. держ. пед. ун-т- Кривий Ріг: КДПУ, 2021. 263 с.

11. Філософія: навч. посіб.: [для студентів ЗВО усіх спеціальностей] О. П. Проценко та ін.; М-во освіти і науки України, Національний аерокосмічний ун-т ім М.Є. Жуковського «Харків. авіац.ін-т».- Харків, ХАІ, 2021. 119 с.
12. Шевчук К.С. Панорама сучасної зарубіжної філософії: навч. метод. посіб. К. С. Шевчук; М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т- Рівне: РДГУ, 2019. 242 с.
13. Данильян О. Г. Філософія: підручник О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань; М-во освіти і науки України, нац. юр. ун-т ім Ярослава Мудрого.- 2-е вид., перер.і допов.- Харків: Право, 2018. 430 с.
14. Жао Джін Даоська філософія та естетична думка. Нац.ун. «Львів. Політехніка». Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. 151 с.
15. Філософія успіху: навч.-метод. Посіб. Київ; Людмила, 2023.
16. Ворбертон Найджел Коротка історія філософії/ Н. Ворбертон; пер. з англ. Анна Марховська. – Київ: Наш формат, 2023. 217с.
17. Людина і суспільство: філософські, психологічні і політологічні виміри: в 3 кн./ М-во освіти і науки України; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка; за ред. В. П. Мельника, - 2-е вид допов. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2023
18. Мержиєвська В. «Ізми» у світі ідеологій, філософій та релігій/ В. Мержиєвська. Київ: Портал, 2023. 198с.
19. Туренко В.Є. Рання грецька філософія: рефлексії про політику і право. М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Київ: Дух і літера, 2023. 605с.
20. Синиця А.С. Вступ до філософії штучного інтелекту: підручник/ А.Синиця; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І.Франка – Львів ЛНУ ім. І.Франка, 2023. 290с.
21. Куцик П.О. Нооекономіка: «філософія серця» у практиці життя: (до 300-ліття з дня народж. Г.Сковороди) Куцик П.О., Шевчик Б.М., Шевчук В.О. Львів: Видавництво львівського торговельно-екон. ун-ту 2023, 302с.
22. Сіверс В.А. Філософія творчості: підручник / В. Сіверс; Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2023. 291с.
23. Бертран Рассел Історія західної філософії / Б. Рассел;(пер.з англ. Ю Лісняка, П. Таращука) Харків: Фоліо, 2023. 380 с.
24. Воронкова В.Г. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика/ В.Г. Воронкова, В.О. Нікітенко; М-во освіти і науки України, Запор.нац. ун-т, Навч.-наук. інс-т ім Ю.М.Потебні. Львів; Торунь: Lina Pres, 2022. 459 с.
25. Додонова В.І. Зміст і структура соціальних практик. *Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія*. 2024. Т. 15. № 1. С.84-94
- Додонова В.І. Поняття щастя у філософії І.Канта та Г. Сковороди: компаративний аналіз. Збірка матеріалів науково-практичного семінару «IV Кантівські читання» (до 300-ої річниці від дня народження І. Канта). С. 4-6.
27. Додонова В. Філософія історії епохи постмодернізму. // Філософія історії. Енциклопедичний словник-довідник / за заг. ред. В.О.Огнев'юка; редкол.: В.О. Огнев'юк (голова), О.С. Александрова, Р.О. Додонов, Ю.В. Омельченко. – К.: Київський університет імені Б. Грінченка, 2023. С. 339-340.
28. Додонова В. Метанаратив // Філософія історії: навч. енцикл.словник-довідник для студентів закл. вищ. осв. / за заг. ред. В. О. Огнев'юка; редкол.: В. О. Огнев'юк (голова), О. С. Александрова, Р. О. Додонов, Ю. В. Омельченко. – К.: Київ.ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. С. 245-247.
29. Dodonova, Vira, Dodonov, Roman, Gorbenko, Katerina. Ethical Aspects of Artificial Intelligence Functioning in the XXI century // *Studia Universitatis Babeş-Bolyai – Philosophia*. 2023. 68 (1). P. 161-173.
- Інформаційне суспільство: соціально-філософські проблеми становлення: навч. посіб. для студ. всіх спец. / [В.І. Штанько, О.О. Жидкова, О.В. Турута] М-во освіти і науки України, Хар.нац. ун-т радіоелектроніки- 2-е вид. доп.і перер.- Харків: ХНУРЕ-2021. 172 с.
31. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». Савицька І.М. Культенко В.П., Супрун А.Г., Гейко С.М.К.: Вид. центр НУБіП України, 2014. 224 с.

32. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під редакцією В.Л. Петрушенка. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 506 с.

Б

і 34. Сайт Українського філософського фонду – URL: <http://www.philosophy.ua>

б 35. Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.) URL:<http://www.psylib.kiev.ua>

і

о

т

ь

к

а

с

в

і

т

о

в

о

ї

л

і

т

е

р

а

т

у

р

и

.

О

р

и

г

і

н

а

л

и

т

а

п

е

р

е

к

л

а

д

и

.